

عملیات وحشیانه احمدی علیه عشایر لر

۲۹ آذر ۱۴۰۰ ساعت ۱۷:۲۹

امیراحمدی که با درجه امیر لشگری به لرستان اعزام شده بود، بسیاری از سران عشایر لرستان را اعدام کرد و برای سرکوب از هیچ جنایتی ولو قتل زنان و کودکان دریغ نکرد. عملیات وحشیانه احمدی علیه عشایر لر باعث شد تا بسیاری از خانزادگان متواری شوند و با از دست دادن دارائی‌های خود به جاهای دیگر پناه ببرند.

رضا خان بعد از کودتای ۱۲۹۹ دست به اقدامات متعدد نظامی زد. مهمترین اقدامات نظامی او سرکوب بسیاری از جنبش‌های آزادی‌خواهانه و گاه ضدمرکزی ایلات و عشایر بود. او همچنین سیاست تخته قاپو را نیز به اجرا گذارد و طی آن بسیاری از ایلات و عشایر را مجبور به یکجانشینی کرد. این سیاست که بعد از تأسیس حکومت پهلوی هم ادامه داشت، با خشونت بالا صورت گرفت و طی آن تعداد زیادی از عشایر جان باختند. اما رضاشاه در اجرای این سیاست تنها نبود، بلکه از معیت کسانی چون احمد امیراحمدی نیز بهره‌مند بود. امیراحمدی نقش مهمی در سرکوب ایلات و عشایر لرستان داشت، تا جایی که به علت کشتار وسیعی که در جریان این سرکوب انجام داد به او لقب قصاب لرستان را دادند. نقش امیراحمدی در این جریان به حدی پررنگ بود که گفته شده است شاید اگر رضا شاه، امیراحمدی را نداشت هیچ‌گاه موفق به انجام این عملیات نمی‌شد.

امیراحمدی که بود؟

احمد آقاخان امیراحمدی، نخستین سپهبد حکومت پهلوی در سال ۱۲۶۷ در تهران به دنیا آمد. در شش سالگی به مدرسه افتتاحیه رفت و در شرایطی پا به مدارس جدید گذاشت که به گفته خودش در آن اوقات مدارس جدید هنوز رونق نیافته بود و عامه مردم رغبت زیادی نداشتند که فرزندان خود را به مدارس جدید بفرستند و اطفال خود را بیشتر به مکتب‌خانه‌ها می‌فرستادند.^۱ امیراحمدی در کودکی زبان روسی را آموخت و سپس وارد مدرسه نظامی شد و تحصیلات خود را در این زمینه ادامه داد. امیراحمدی در ۱۴ سالگی به فوج گارد سوار قزاق منتقل شد و در جریان کودتای ۱۲۹۹ از همراهان رضا خان بود.

پس از اشغال تهران توسط کودتاجیان (سوم اسفند ۱۲۹۹)، فرمان رئیس‌الوزرای سید ضیاء الدین طباطبایی و سردار سپه «رضا خان» به امضای «احمد شاه قاجار» رسید. «رضا خان» بدون فوت وقت «بریگاد مرکزی» را در قوای قزاق ادغام نموده و اردوی نیرومندی تحت فرمان «احمد آقا خان امیر احمدی» در قصر قاجار محل تلاقی دیویزیون تشکیل داد. امیر احمدی سپس با تأسیس لشکر غرب به فرماندهی آن لشکر می‌رسد و هنگامی که وی در این سمت بوده، «رضا خان» که در آن زمان (۱۳۰۳ خ) رئیس‌الوزراء، وزیر جنگ و وزیر داخله بود. امیراحمدی بعد از ارتقای درجه نظامی خود، دست به عملیات‌های نظامی متعددی

علیه مردم و ایلات و عشایر زد.

اولین مأموریت او بعد از کودتا، سرکوبی امیر مؤید سوادکوهی در مازندران بود که سرانجام منجر به شکست امیر مؤید گردید. در ۱۳۰۱ که مقدمات تشکیل ۵ لشکر در ایران فراهم شد، با درجه امیرلشکری به فرماندهی لشکر غرب که مرکز آن در همدان بود منصوب گردید و برای اعاده امنیت در آن منطقه دست به اقدامات شدیدی زد. مخصوصاً برای تسخیر لرستان از هیچ نوع اقدام حاد و تندی خودداری ننمود.^۳ نقش امیراحمدی در سرکوب ایلات و عشایر لرستان بسیار کلیدی بود. تا جایی که با کشتارهای وسیعی که انجام داد، بعدها لقب قصاب لرستان را از آن خود کرد. او طی سال‌های ۱۳۰۲ تا ۱۳۰۶ به کشتار و سرکوب عشایر پرداخت. عشایر لرستان، بخش مهمی از عشایر ایران را تشکیل می‌دادند. بنا بر برخی از آمارها حدود نیمی از عشایر ایران متعلق به لرستان بود. از این رو سرکوب آنان نقش مهمی در اجرای سیاست تخته قاپو رضا شاه داشت. بر این اساس در پائیز سال ۱۳۰۲ بود که عمده قوای ارتش غرب به فرماندهی تیمسار امیراحمدی همراه با نیروهای کمکی اعزامی از تهران توانست از جاده کوهستانی صعب‌العبور و خطرناکی که بروجرد را به خرم‌آباد، یعنی مرکز لرستان، وصل می‌کرد عبور کند. در اواخر آذرماه تیمسار امیراحمدی پس از درگیری‌های متعدد و سنگین با لرها توانست پیروزمندانه به خرم‌آباد برسد و بدین گونه به نخستین دور از یک رشته نبردهای نظامی دشوار برای آرام کردن لرها پایان داده شد.^۴

امیراحمدی که با درجه امیر لشگری به لرستان اعزام شده بود، بسیاری از سران عشایر لرستان را اعدام کرد و برای سرکوب از هیچ جنایتی ولو قتل زنان و کودکان دریغ نکرد. عملیات وحشیانه احمدی علیه عشایر لر باعث شد تا بسیاری از خان‌زادگان متواری شوند و با از دست دادن دارائی‌های خود به جاهای دیگر پناه ببرند. امیراحمدی و سایر فرماندهان همراه او در جریان این حملات از شیوه‌هایی چون گروگانگیری نیز استفاده می‌کردند. بسیاری نیز دستگیر و زندانی شدند. در جریان گروگانگیری برخی از سران، تعدادی از خوانین بختیاری ناگزیر شدند که همراه با سایر گروگان‌های عشایر، به تهران بروند. برخی از این خوانین در زندان جان سپردند؛ تا هشداری برای دیگران باشند. لرها، در دروازه شهر خرم‌آباد در سنگر استوار خود، دلیرانه در برابر ارتش ایستادگی کردند. اما، سرانجام شکست سختی خوردند و خلع سلاح شدند.^۵ امیراحمدی در مبارزه با عشایر هیچ رحمی از خود نشان نداد، حتی در مقابل کسانی که تسلیم شدند. نقش‌آفرینی احمدی در سرکوب عشایر باعث شد تا رضا شاه در سال ۱۳۰۸ اولین درجه سپهبدی را به او اعطا کند. البته او مدتی به دلایلی از جمله فساد مالی و نزدیکی به بیگانگان مورد خشم رضا شاه قرار گرفته اما با خوش شانسی و به پاس خدمات ارزنده خود به رضا شاه، به سرنوشت کسانی چون فیروز، داور، تیمورتاش و... دچار نشد و توانست در حکومت پهلوی دوم نیز پست‌هایی را از آن خود کند.

سخن نهایی

رضا شاه برای بخش نظامی اهمیت زیادی قائل بود و از آن برای سرکوب جنبش‌های داخلی استفاده فراوان برد. به طور کلی قاموس نظامی رضا شاه و فرماندهان او را خشونت و سرکوب وحشیانه شکل می‌داد. چنانچه هر کدام از فرماندهان در جریان سرکوب‌های داخلی قساوت بیشتری از خود نشان می‌داد به همان اندازه از افتخارات و درجات نظامی بالایی نیز برخوردار می‌شد. امیراحمدی هم از جمله این فرماندهان است که توانست قابلیت‌های نظامی خود را در سرکوب عشایر لرستان نشان دهد و با کشتار وسیع مردمی که حاضر نبودند به سیاست اجباری و ضدفرهنگی رضا شاه تن دهند، خود را به رضا شاه نزدیک کند. هر چند او هم بسان بسیاری از نزدیکان شاه مورد غضب و خشم شاه قرار گرفت و از بسیاری از مشاغل نظامی کنار گذارده شد؛ اما همچنان مورد احترام حکومت

فهرست منابع

۱. احمد امیراحمدی، خاطرات نخستین سپهبد ایران، غلامحسین زرگری نژاد، تهران، مؤسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی فرهنگی، ۱۳۷۳، ص ۴۴.
- حسن مرسلوند، زندگی نامه رجال و مشاهیر ایران، ج ۱، تهران، الهام، ۱۳۶۹؛ احمد امیراحمدی، همان، ص ۲۶۷.
- باقر عاقلی، شرح رجال سیاسی و نظامی ایران، تهران، جلد اول، نشر گفتارها و علمی، ۱۳۸۰، ص ۱۸۷.
- استفانی کرونین، رضا شاه و شکل گیری ایران نوین، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران، انتشارات جامی، ۱۳۸۲، ص ۳۱۹.
- پیتر آوری، تاریخ معاصر ایران، از تأسیس سلسه پهلوی تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، جلد دوم، ترجمه محمد رفیعی مهرآبادی، تهران، مؤسسه انتشارات عطائی، ۱۳۷۷، ص ۶۱.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/48593/لر-عشایر-علیه-احمدی-وحشیانه-عملیات>